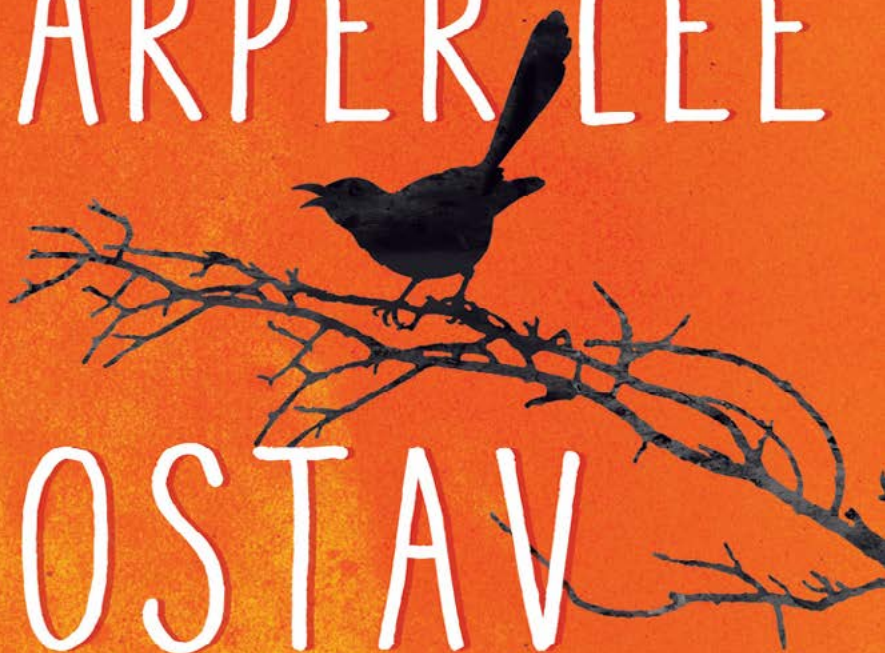

HARPER LEE

POSTAV
HLÍDKU

MLADÁ FRONTA

OD
AUTORKY

JAKO ZABÍT
PTÁČKA

NEJ
prodávanější
kniha roku
2015 v USA

HARPER LEE

POSTAV
HLÍDKU

MLADÁ FRONTA

— Na památku pana Leeho a Alice —

PŘELOŽILA JANA HEJNÁ

Copyright © Harper Lee, 2015

ISBN 978-80-204-3994-9

Díl první

Už od Atlanty vyhlížela z okénka jídelního vozu s požitkem takřka fyzickým. Nad šálkem ranní kávy sledovala, jak poslední kopce Georgie zvolna mizí a jsou nahrazeny rudou hlínou, spolu s níž se objevují stavení s plechovými střechami usazená na umetených dvorcích, které porůstají charakteristické trsy sporýšů sevřené obílenými pneumatikami. Vesele se ušklíbla, když zahlédla první televizní anténu na střechě neomítnutého černošského domku; s jejich vzrůstajícím počtem její radost jen sílila.

Cestu domů obvykle podnikala letadlem, ale svůj pátý každoroční návrat z New Yorku se rozhodla uskutečnit vlakem na Maycombské nádraží. Zčásti kvůli tomu, jak při posledním letu málem umřela hrůzou, když se pilot rozhodl proletět tornádem; a pak také proto, že při cestě letadlem musel její otec vstávat ve tři ráno a urazit autem sto padesát kilometrů, aby ji mohl vyzvednout v Mobilu – po čemž ho čekal další dlouhý pracovní den. Bylo mu teď dvaasedmdesát let a ona už nepovažovala za správné vystavovat ho něčemu takovému.

Těšilo ji, že se rozhodla jet vlakem. Železnice se od dob jejího dětství změnila a ona se ráda nechala okouzlit neotřelostí zážitku: po stisknutí tlačítka na zdi se zjevil zavalitý džin v roli stewarda; na její rozkaz se z další stěny vysunulo kovové umyvadlo; byla tu toaleta, o kterou si mohl člověk opřít nohy. Slíbila si nenechat se vyvést z míry instrukcemi vyrytými na zdech svého kupé – jež dráhy nazývaly „lůžkovým oddílem“ –, ale když se předešlého večera ukládala ke spánku, podařilo se jí skončit omylem zastlaná do stěny, protože opomněla vzít v potaz pokyn ve znění STÁHNĚTE PÁKU DO SPODNÍ POLOHY A ŘÁDNĚ ZAJISTĚTE. Nemilou situaci naštěstí napravil průvodčí, ovšem také k jejím značným rozpakům vzhledem k tomu, že byla zvyklá spávat jen v kabátku od pyžama.

Bohudík právě procházel chodbičkou, když postelová past sklapla. „Mohu vám pomoci, slečno,“ houkl v odpověď na její tlumené bušení. „Nechodte sem, prosím,“ zapřísahala ho. „Jen mi řekněte, jak z toho ven.“ „Dokážu to i otočený zády,“ ujistil ji, a svému slibu dostál.

Když se toho rána probudila, vlak právě projížděl nádražním uzlem a supěl kolem dvorků Atlanty, ale ona, poslušna dalšího nápisu na

stěně, zůstala v posteli, dokud se za okny nemihlo městečko College Park. Oblékla se do maycombského úboru: šedých kalhot a černé košile bez rukávů, na nohy natáhla bílé ponožky a nazula mokašiny. Do cíle cesty sice zbývaly ještě čtyři hodiny, přesto jako by už teď slyšela tetiččino nesouhlasné odfrknutí.

Právě se pouštěla do čtvrtého šálku kávy, když vlak jako přerostlá husa zakejhal, minul svého na sever mířícího bratra a oddrktal přes řeku do Alabamy.

Chattahoochee je široká, mělká a bahnitá, a dnes měla navíc málo vody: žlutá písčina zbrzdila její proud na pouhý pramínek. Možná zpívá jen v zimě, pomyslela si, ten verš si teď nevybavím. Píská si údolím? Ne. Psal vodnímu ptačtvi nebo o vodopádu?

Rázně zaplašila bujaré nadšení, které ji přepadlo při myšlence, že se Sidney Lanier musel v jistých ohledech podobat jejímu dávno zesnulému bratranci Jozuovi Singletonovi St. Clairovi, jehož literární hájemství sahalo od černého pásu až k Bayou La Batre na pobřeží. Tetička často dávala bratrance Jozuu za rodinný vzor, který nelze jen tak opomenout: byl to báječný člověk, básník, předčasně vytržený ze světa v nejlepších letech, a Jana Luisa by si měla dobře zapamatovat, že dělal jejich rodině samou čest. I jeho portréty ukazují Finchovi v nejlepším světle – bratranec Jozue vypadal jako zanedbané dvojče Algernona Swinburna.

Jana Luisa se pro sebe usmála při vzpomínce na zbytek příběhu, který jí dopověděl otec. Bratranec Jozue byl skutečně předčasně vytržen ze světa, ale místo ruky Boží za tím stála ruka Cézarova:

Během univerzitních let studoval bratranec Jozue až příliš tvrdě a přemýšlel příliš hluboce; dokonce se vlastní pílí vyčetl přímo ze stránek devatenáctého století – nosil převlečník a vysoké jezdecké boty zhotovené na základě jeho návrhu kovářem. Bratranec Jozue byl zklamán a rozčilen autoritami, a tak se rozhodl vystřelit na rektora, který podle jeho názoru nebyl nikým jiným než mizerným vyvážedcem splašek. Ač tvrzení bylo bezpochyby pravdivé, jednalo se o chabou omluvu útoku smrtící zbraní. Po mnoha úplatcích byl bratranec Jozue vykázan z lepší čtvrti a přesunut do státního ústavu pro choromyslné, kde pokojně dožil zbytek svých dní. Choval se prý všehovšudy rozumně,

pokud tedy nepadla zmínka o rektorovi: to se mu obličej zkrivil a on zaujal postoj jestřába, ve kterém setrval po následujících osm hodin či ještě déle; nikdo a nic ho nepřimělo stanout na obou nohou, dokud na toho nenáviděného muže znovu nezapomněl. Ve světlých chvilkách četl bratranec Jozue ve starořečtině a zanechal za sebou útlý svazeček poezie vytištěný na vlastní náklady tiskárnou v Tuscaloose. Jeho básně předstihly svou dobu tak výrazně, že je doposud nikdo nedokázal rozšifrovat, tetička je přesto nonšalantně vystavovala na prominentním místě stolku v obývacím pokoji.

Jana Luisa se nahlas rozesmála a hned se začala rozhlížet, jestli ji snad někdo nezaslechl. Její otec měl vlastní způsob, jak sestřiny přednášky na téma vrozené nadřazenosti kteréhokoliv Finche podřývat: vždycky své dceři dopověděl i zbytek příběhu, tiše a vážně, i tak ovšem měla Jana Luisa občas dojem, že v Atikových očích zahlédla nezaměnitelnou čertovskou jiskřičku – anebo to byl jen odraz světla na brýlích? Nikdy si tím nebyla jistá.

Vlak i krajina za okny zpomalily do pozvolného kolébání, venku nic než pastviny a černé krávy od kolejí až po obzor. Jana Luisa začala přemítat, proč svou zem nikdy nepovažovala za krásnou.

Nádraží v Montgomery se těsnalo v ohybu řeky Alabama, a když vystoupila z vlaku, aby se trochu protáhla, pohltil ji návrat důvěrně známý svou šedí, světly a zvláštními vůněmi. Ale něco tu přece chybí, napadlo ji. Přehráté ložiskové skříně, to je ono. Železničář procházející kolem vlaku se sochořem napřaženým k podvozku; chřestění a sykot vypouštěné páry, která stroj zahálí bělostnou mlhou, až si člověk připadá jako uprostřed ohřívací mísy. Tohle všechno teď jezdí na naftu.

Náhle ji bezdůvodně zaplavil dávný děs. Na tomhle nádraží nebyla dvacet let, ale když sem do hlavního města v dětství doprovázela Atika, pokaždé ji svírala hrůza, aby se rozkolébaný vlak nepřekotil do řeky a oni se v něm všichni neutopili. Strach se znovu rozplynul, sotva nastoupila do vagonu a vydala se vstříc domovu.

Stroj supěl skrz borové lesy, při míjení odstavné koleje na jedné z mýtin posměšně zahoukal na pestrobarevný muzeální kousek s parní lokomotivou vybavenou typickým trychtýřovým komínem. Staříčkový vláček opatřený emblémem dřevařské společnosti byl tak maličký,

že by takových jeho mladší nástupce dokázal spolykat několik. Greenville, Evergreen, Maycombské nádraží.

Kladla průvodčímu na srdce, aby jí nezapomněli zastavit, a protože šlo o postaršího muže, předem očekávala tradiční vtípek: vlak se do stanice přiřítí jako netopýr z pekla a zastaví až dobrých pár set metrů za nádražíčkem; konduktér se při loučení omluví se slovy, že málem zapomněl. Vlaky se mění, průvodčí zůstávají. Dělat si legrácky z mladých dam vystupujících na zastávkách na znamení patřilo k profesi a Atikus, který dovedl předvídat činy každého průvodčího od New Orleans až po Cincinnati, na ni bude jistě čekat sotva pět krůčků od místa, kde vystoupí.

Domov, to byl maycombský okres, území s politicky zmanipulovanými hranicemi nějakých sto deset kilometrů na délku a téměř padesát v nejširším bodě, divočina posetá maličkými osadami, z nichž největší je město Maycomb, správní sídlo okresu. Až do doby relativně nedávné byl zdejší okres od zbytku národa odříznutý natolik, že někteří jeho obyvatelé, neznalí politických tendencí Jihu v posledních devadesáti letech, ještě stále volili republikány. Železnice sem nevedla, Maycombské nádraží – což byl jen zdvořilostní název vzhledem k tomu, že se nacházelo v abottském okrese – leželo celých třicet kilometrů od města. Autobusy jezdily sporadicky a zdánlivě odnikud nikam, ale federální vláda místní bažiny přetala jednou či dvěma dálnicemi, čímž obyvatelstvu poskytla možnost volného pohybu. Nabízené příležitosti ovšem využila pouhá hrstka místních, a proč by také měli? Pro toho, kdo mnoho neočekává, tu bylo všeho dost.

Okres a město získaly jméno na počest plukovníka Masona Maycomba, muže, jehož přehnaná sebejistota a samolibá svéhlavost přinesly jen zmatky a debakl všem, kdo s ním vyjeli do války proti kríkským indiánům. Území, na kterém se se svým vojskem pohyboval, zahrnovalo mírně zvlněný terén na severu a na jihu rovinu zvolna přecházející v pobřežní planinu. Plukovník Maycomb, přesvědčený, že indiáni nenávidí boj v otevřené krajině, se jal pročesávat nejsevernější výběžky oblasti. Jakmile se jeho generál dozvěděl, že Maycomb bezúčelně bloumá v kopcích, zatímco Kríkové se ukrývají v každém jižně položeném borovém hájku, vyslal k plukovníkovi indiánského posla ze

spřáteleného kmene se zprávou ve znění: *Přesuňte se na jih, krucinál!* Maycomb ovšem došel k názoru, že se musí jednat o kríkský úklad, jehož cílem je vlákat ho do pasti (cožpak je nevede modrooký rusovlasý ďábel?), spojeneckého posla zajal a rozkázal pochodovat ještě dál na sever, dokud se jeho vojsko beznadějně neztratilo v prastarých hvozdech, kde zbytek války přečkalo ve stavu značného ohromení.

Sotva uplynul dostatečný počet let, aby i plukovník nabyl dojmu, že generálova zpráva přece jen mohla být pravá, zavelel Maycomb k rozhodnému návratu na jih a cestou natrefil na osadníky putující do vnitrozemí, kteří ho informovali, že boje proti indiánům jsou takřka u konce. Jeho muži se s osadníky spřátelili tak hluboce, že z jejich spojení vzešli předci Jany Luisy Finchové, a plukovník Maycomb pokračoval až do dnešního Mobilu, aby se ujistil, že se jeho hrdinským činům dostane zaslouženého věhlasu. Verze událostí zaznamenaná v historických análech se tedy od skutečnosti značně odklání, ale tohle je pravda: ve zdejším kraji se ústně předává z generace na generaci a navlas stejně by průběh plukovníkova tažení vylíčil úplně každý místní rodák.

„... vemte si zavazadla, slečno,“ dolehl k Janě Luise portýrův hlas. Následovala ho z restauračního vozu zpátky do svého kupé a z náprsní tašky vytáhla dva dolary: jeden byl běžná praxe, druhý navíc za noční vysvobození ze zaklapnutého lůžka. Vlak se do stanice samozřejmě vrátil rychlostí blesku a zastavil až čtyři sta metrů za peronem, průvodčí se objevil s pobaveným úšklebkem na tváři a omluvou na rtech, že prý málem zapomněl. Jana Luisa mu úsměv oplatila a netrpělivě čekala, až portýr pod schůdky vlaku přistaví žluté štokrle. Pomohl jí na zem a ona mu podala dvojici bankovek.

Otec na ni nečekal.

Jana Luisa se zadívala směrem k nádraží a na malém nástupišti uviděla vysokého muže. Seskočil dolů a podél kolejí se k ní rozběhl.

Sevřel ji v prudkém objetí, potom se odtáhl a vášnivě ji políbil na rty. A ještě jednou, tentokrát něžně.

„Tady ne, Hanku,“ zamumlala blaženě.

„Mlč, holka,“ odtušil, její tvář pevně sevřenou v dlaních. „Zlíbám tě klidně i na schodech soudní budovy, když si to zámam.“

Vlastník práva líbat ji na schodech soudu se jmenoval Henry Clinton, její dávný přítel, věrný společník jejího bratra a – bude-li v takovém líbání pokračovat – brzy i její manžel. Miluj si, koho chceš, ale vezmi si někoho ze svých, to byla zásada, kterou vyznávala takřka pudově. Henry Clinton patřil ke stejnému druhu, a tak jí ono mravní pravidlo najednou vůbec nepřipadalo obzvlášť tvrdé.

Ruku v ruce kráčeli po kolejích pro její kufr.

„Jak se vede Atikovi?“ chtěla vědět.

„Dneska ho zlobí ruce a ramena.“

„To pak nemůže řídit, co?“

Henry napůl pokrčil prsty pravé ruky a prohlásil: „Víc než takhle je nesevě. Když ho to chytne, musí mu slečna Alexandra zavazovat tkaničky a zapínat knoflíčky u košile. Ani břitvu neudrží.“

Jana Luisa potřásla hlavou. Byla moc stará, než aby spílala nespravedlnosti, ale ještě příliš mladá, aby dokázala přijmout otcovu ochromující nemoc jen tak bez boje.

„Copak se s tím nedá nic dělat?“

„Sama dobře víš, že nedá,“ odvětil Henry. „Denně bere sedmdesát gramů aspirinu a to je všechno.“

Zvedl její těžký kufr a společně zamířili k autu; Jana Luisa v duchu přemítala, jak se asi zachová ona, až přijde řada na ni a bolest ji bude svírat od rána do večera. Asi stěží jako Atikus – na přímý dotaz ohledně svého stavu vždy popravdě odpovídal, ale sám od sebe si nikdy nestěžoval; z jeho chování se nic poznat nedalo, proto se člověk musel zeptat, pokud se chtěl dozvědět, jak se právě cítí.

Henry na to přišel náhodou. Jednou spolu v archivu sídlícím ve sklepě soudní budovy vyhledávali vlastnické dekrety, když Atikus z regálu vytáhl těžkou úvěrovou knihu, zbledl jako stěna a pustil ji na zem. „Co se děje?“ nechápal Henry. „Revmatoidní artritida. Můžeš to prosím zvednout?“ odpověděl Atikus. Henry se zajímal, jak dlouho už tím trpí; Atikus prohodil, že půl roku. A Jana Luisa o tom ví? Ne. V tom případě by jí to měl radši rychle povědět. „Jestli jí to řekneš, okamžitě se o mě přispěchá starat. Pomůže jen jedno: nenechat se tím zdolat.“ Konec diskuze.

„Chceš řídit?“ navrhl Henry.

„Neblázní,“ sykla. Řidička byla sice ucházející, ale k smrti nerada se pouštěla do křížku s jakýmkoliv mechanismem složitějším než spínací špendlík: skládací zahradní židle ji dováděly k šílenství; nikdy se nenaučila jezdit na kole ani psát na stroji; ryby chytala zásadně na nejobyčejnější bambusový prut. Jejím oblíbeným sportem byl golf, hlavně proto, že jeho základní vybavení sestávalo jen z hole, míčku a správného duševního rozpoložení.

Zelená závistí pozorovala nenucenou zručnost, s níž Henry automobil ovládal. Vůz je jeho sluha, pomyslela si.

„Má posilovač?“ nadhodila. „A automatickou převodovku?“

„To si piš,“ přisvědčil.

„Ale co když se to všechno porouchá a ty nebudeš mít čím přeradit? To budeš v háji, co?“

„Nikdy se neporouchá všechno.“

„Jak to můžeš vědět?“

„Říká se tomu víra. Pojď sem.“

Víra v General Motors. Položila mu hlavu na rameno.

„Hanku,“ ozvala se vzápětí. „Jak se to vlastně stalo?“

Jejich dávný soukromý vtípek. Růžová jizva začínala těsně pod jeho pravým okem, odkud klesala ke straně nosu a šikmo přes horní ret, za nímž se ukrývalo šest falešných předních zubů; dokonce ani ona ho nedokázala přimět, aby je vyndal a předvedl se jí bez nich. Vrátil se tak z války. Jeden Němec ho prý udeřil do tváře pažbou pušky, spíš aby ukázal svou nelibost nad koncem války než co jiného. Jana Luisa tomuhle vysvětlení moc nevěřila: ve válce, kde se používaly zbraně střílející za horizont, bombardéry, rakety a další vojenská technika, se Henry k žádnému Němci nejspíš nikdy ani nepřiblížil.

„Tak dobře, zlato,“ ozval se. „Byli jsme v jednom sklepe v Berlíně. Všichni jsme to přehnali s pitím a došlo ke rvačce – máš přece ráda uvěřitelná vysvětlení, vid’? A vezmeš si mě teda?“

„Ještě ne.“

„Proč?“

„Chci být jako doktor Schweitzer a do třiceti si jen hrát.“

„Ten si teda hrál, jen co je pravda,“ zabručel Henry.

Jana Luisa se mu vtulila do podpaží. „Však víš, jak to myslím.“

„No jo.“

V kraji nebylo lepšího mladíka nežli Henry Clinton, shodovali se maycombští, a Jana Luisa byla stejného názoru. Pocházel z jižního cípu okresu, otec rodinu opustil krátce po Henryho narození a matka dřela ve dne v noci ve svém nárožním krámku, aby si mohla dovolit posílat chlapce do státních škol ve městě. Od svých dvanácti let si Henry pronajímal pokoj v domě naproti od Finchových, což mu samo o sobě zajišťovalo vyšší postavení: byl svým vlastním pánem, zproštěný nutnosti poslouchat kuchařky, zahradníky a rodiče. Navíc byl o čtyři roky starší než Jana Luisa, což je v tom věku obrovský rozdíl. Dobíral si ji, ona ho zbožňovala. Ve čtrnácti mu zemřela matka a po sobě nezanechala téměř nic. To málo, co se utržilo prodejem koloniálu, spravoval Atikus Finch – většinu zisku ovšem spolykal pohřeb –, tajně přihazoval vlastní finance a chlapci zařídil odpolední brigádu v místním supermarketu. Po maturitě se Henry nechal naverbovat do armády a po válce vystudoval práva.

Někdy tou dobou zemřel náhle bratr Jany Luisy a sotva se prvotní šok přehnal, začal se Atikus, který vždy počítal, že právnickou kancelář přenechá synovi, poohlížet po jiném vhodném mladíkovi. Volba přirozeně padla na Henryho, který se brzy stal Atikovým pobočníkem, jeho očima i rukama. Henry pana Finche vždycky respektoval; hluboká úcta se brzy smísila s náklonností a on ho začal brát jako svého náhradního otce.

Zato Janu Luisu za sestru nepovažoval. Během let, které strávil ve válce a na univerzitě, ušla dlouhou cestu; ze vzpurného pistolnického stvoření v kalhotách se proměnila v ucházející nápodobu lidské bytosti. Dvořit se jí začal během jejích každoročních, čtrnáctidenních prázdnin v rodném městě, a přestože chůzí stále připomínala spíš klackovitěho chlapce a zavrhovala veškeré otevřeně dívčí ozdoby, Henry v ní viděl něco tak silně ženského, až se do ní zamiloval. Byla pohledná a vyjít s ní většinou nebyvalo nijak obtížné, veškerá jednoduchost ovšem brala zaslav, sotva došlo na její povahu. Měla v sobě jistý neklid, který nechápal, ale přesto byl v hloubi duše přesvědčený, že to ona je pro něj ta pravá. Bude ji ochraňovat, pojme ji za ženu.

„Neunavuje tě už New York?“ zeptal se.

„Ne.“

„Nech mi po příští dva týdny volné pole působnosti a já se postarám, aby se ti pěkně rychle omrzelo.“

„To má být nemravný návrh?“

„Ano.“

„V tom případě běž do háje.“

Henry zastavil a vypnul motor, obrátil se k ní čelem a pátravě se na ni zadíval. Vždycky na něm poznala, když zvážněl: kratičké vlasy se mu naježily jako bodliny, tvář se zabarvila a jizva zrudla.

„Chceš, abych ti to podal jako džentlmen, zlato? Tak dobře. Vážená slečno Jano Luiso, již jsem dosáhl dostatečného ekonomického postavení, abych byl schopný zaopatřit dvě osoby. Jako biblický Izrael jsem pro tebe sedm let dřel v univerzitním vinohradu a na pastvinách advokátní praxe tvého táty –“

„Poprosím Atika, ať ti přidá dalších sedm.“

„To je teda sprostárna!“

„Krom toho to byl Jákob,“ dodala Jana Luisa. „Ne, počkej, to byl vlastně jeden a ten samý. Jenom jméno mu měnili co tři verše. Jak se daří tetičce?“

„Sama dobře víš, že se jí už třicet let daří znamenitě. Neodbíhej od tématu.“

Jana Luisa zastříhala obočím. „Henry,“ vydechla škrobeně. „Budu s tebou mít románek, ale za manžela si tě nevezmu.“

Právě tak to cítila.

„Nechovej se jak malá, krucinál!“ vyprskl Henry; na okamžik došla zapomněl na nejnovější technické vymoženosti od General Motors a v rozrušení se natáhl po řadič páce, současně se pokusil sešlápnout spojku. Sotva si uvědomil, že nic z toho ve svém voze nenajde, zuřivě zakroutil klíčkem v zapalování a stiskl několik tlačítek. Rozměrný automobil se dal na dálnici pomalu a plynule do pohybu.

„Pěkně línej, nezdá se ti?“ ozvala se Jana Luisa. „Do města by se nehodilo.“

„Co tím chceš říct?“ změřil si ji Henry přimhouřenýma očima.

Ve vteřině hádka vypukne naplno. On to myslí vážně. Měla by ho rozžhavit doběla, tím ho umlčí a dostane tak příležitost v klidu se nad tím zamyslet.

„Kdes splašil tu příšernou kravatu?“ popíchla ho.

Teď.

Je do něj skoro zamilovaná. Ne, to je přece hloupost, oponovala si v duchu: člověk zamilovaný je, nebo není. Láska je v životě jediná naprosto jednoznačná věc. Jistě, existují různé druhy lásky, ale u všech platí, že ji buď cítíme, anebo necítíme.

Jana Luisa byla ten typ, který se pokaždé rozhodne pro trnitou cestu, i když se mu nabízí snadné východisko. Nejjednodušším řešením dané situace by bylo provdat se za Hanka a nechat se jím žít. Po pár letech, až už by jí děti sahaly po pas, by se na scéně objevil muž, které si vzít měla. Došlo by na sebezpytování, horečnou vášeň a trýznivou úzkost, dlouhé pohledy do očí na schodech poštovního úřadu a spoustu trápení pro všechny zúčastněné. Sotva by umlkl křik a šlechetná gesta, nezbylo by nic než jen další ubohoučká aférka po vzoru smetánky z Birminghamského klubu, dobrovolně vystavená soukromá gehenna zařízená nejnovějšími spotřebiči. To si Hank nezaslouží.

Ne. Pro teď bude dál kráčet po kamenité stezce staropanenství, rozhodla se, a hned se čestně pustila do obnovy míru: „Já se ti strašně moc omlouvám, miláčku,“ řekla a skutečně to tak myslela.

„To nic,“ utrousil Henry a plácl ji po koleni. „Jen bych tě občas nejradši zabil.“

„Vím, že jsem hrozná.“

„Jsi zvláštní, lásko,“ obrátil se na ni Henry. „Neumíš se přetvařovat.“

Zadívala se mu do očí. „Jak to myslíš?“

„Obecně platí, že většina ženských nastavuje nápadníkům usměvavou a milou tvář, dokud nějakého neuloví. Svoje myšlenky si nechávají pro sebe. Zato ty... ty když máš vztek, zlato, tak jsi vzteká.“

„A není snad spravedlivější, když muž předem ví, k čemu se upisuje?“

„To sice ano, ale copak nechápeš, že takhle nikdy žádného neklofneš?“

Musela se hodně snažit, aby mu do tváře nevmetla očividné. Nakonec se zeptala jen: „A jak se tedy mám stát okouzující svůdnicí?“

To byla voda na jeho mlýn. Ve svých třiceti letech byl učiněný král radilů, snad díky své právnické profesi.

„Tak zaprvé,“ oznámil věcně, „drž jazyk za zuby. Nehádej se s ním, zvlášť když víš, že ho dokážeš porazit. Hodně se usmívej. Nech ho, ať se cítí jako mistr světa, úplně obrovský. Opakuj mu, jak je úžasný, a taky mu podstrojuj.“

Jana Luisa na něj vrhla zářivý úsměv: „Naprostou souhlasím s každým tvým slovem, Hanku. Jsi ten nejbystřejší muž, jakého jsem za bůhvíkolik let potkala, měříš úctyhodných sto osmadvadesát a můžu si vzít cigáro? Jak mi to šlo?“

„Příšerně.“

A zase to mezi nimi bylo dobré.

-2-

Atikus Finch si vyhrnul rukáv košile a vzápětí ho opatrně zastrčil zpátky pod sako. Jedna čtyřicet. Někdy nosíval dvoje hodinky a dnešek byl jedním z takových dnů, kdy měl u sebe jak staříčké kapesní hodinky na řetízku, na kterých si jeho děti kdysi prořezávaly zoubky, tak i hodinky náramkové. Ty první nosil ze zvyku, ke druhým se pro přesný čas obracel ve chvílích, kdy měl prsty příliš ztuhlé, než aby dokázal vylovit antikvární přístroj z kapsičky u vesty. Atikus býval vysoký, než se vinou věku a artritidy smrskl do průměrné velikosti. Minulý měsíc oslavil dvaasedmdesáté narozeniny, přesto ho Jana Luisa dál viděla jako věčného pětapadesátníka: mladšího ho neznala a měla dojem, jako by vůbec nestárl.

Před křeslem, ve kterém byl usazený, stál kovový notový pult s rozvěšenou knihou *Podivný případ Algera Hisse*. Atikus se nepatrně naklonil vpřed, aby mohl s přečteným snáze nesouhlasit. Cizí člověk by si známek nelibosti v jeho tváři vůbec nevšiml, neboť šlo o emoci tak zřídka vyjadřovanou; přítel by ovšem očekával brzký příchod suchého „hrm“ – Atikus měl povytažené obočí a rty stažené do úhledné úzké linky.

„Hrm,“ zamručel.

„Co je?“ zeptala se jeho sestra.

„Vůbec nechápu, kde bere ten člověk drzost šířit se se svými názory na Hissův případ. To je, jako kdyby Fenimore Cooper psal romány o Skotsku.“

„Pročpak?“

„Jowitt trpí dětinsky naivní vírou v čestnost státních úředníků a zdá se, že náš Kongres považuje za obdobu britské aristokracie. Americké politice ani za mák nerozumí.“

Alexandra pohlédla na přebal knihy. „Jméno autora mi nic neříká,“ pronesla, čímž knihu navždy ztratila. „Tak si s tím nedělej hlavu. Neměli by tu už být?“

„Vždyť já si ji nedělám, Zandro,“ pohlédl na ni pobaveně. Jeho sestra byla možná nesnesitelná, ale přece o ždíbíček lepší, než kdyby se natrvalo vrátila Jana Luisa a on musel dennodenně sledovat její utrpení. Když byla jeho dcera nešťastná, měla sklony přecházet kolem jako lapené zvíře a on dával přednost klidným ženám před těmi, které v jednom kuse vysypávají popelníky.

Zaslechl hučení vozu zahýbajícího na příjezdovou cestu a dvojí bouchnutí dvířek následované třísknutím vchodových dveří, nohama opatrně poodstrčil stojan s knihou a učinil jeden neúspěšný pokus zvednout se z hlubokého křesla bez použití rukou. Napodruhé už se to podařilo; sotva stačil najít rovnováhu, když se k němu Jana Luisa vrhla. Přetrpěl její objetí a opětoval ho, jak nejlépe dovedl.

„Atiku –“ spustila jeho dcera.

„Hanku, dones jí kufr do ložnice, prosím,“ houkl jí otec přes rameno. „Díky, že jsi pro ni zajel.“

Jana Luisa se naklonila k tetiččině tváři pro rychlý polibek a minula, z tašky vytáhla krabičku cigaret a hodila ji na pohovku.

„Jak jsi na tom s revmatem, tetičko?“

„Ujde to, miláčku.“

„Atiku?“

„Ujde to, miláčku. Mělas příjemnou cestu?“

„Ano,“ kývla Jana Luisa a svezla se na gauč. Hank se vrátil z pochůzky, zahučel: „Posuň se,“ a přisedl si.

Jana Luisa se se zívnutím protáhla.

„Co je nového?“ chtěla vědět. „Poslední dobou se dozvídám jen to, co si přečtu v *Maycombském hlasateli*. Vy dva mi vůbec nic nenapíšete.“

„O smrti syna bratrance Edgara jsi určitě slyšela,“ ozvala se Alexandra. „Taková smutná záležitost.“

Jana Luisa si všimla, jak si Henry s Atikem vyměnili pohled, a její otec prohlásil: „Jednou přišel pozdě odpoledne splavený z fotbalového tréninku a po návratu do kampusu vybrakoval chladicí box univerzitního bratrstva. Pak spořádal tučt banánů a spláchl je půllitrem whisky. O hodinu později bylo po něm. Nic smutného na tom nevidím.“

„No nazdar,“ vydechla Jana Luisa.

„Atiku!“ okřikla bratra Alexandra. „Víš přece, že šlo o Edgarova milovaného synáčka.“

„Bylo to hrozné, madam,“ souhlasil s ní Henry.

„Ještě se ti bratranec Edgar dvoří, tetičko?“ zeptala se Jana Luisa. „Člověk by si myslel, že po jedenácti letech tě už konečně požádá o ruku.“

Atikus varovně povytáhl obočí. Mlčky sledoval, jak se dceřin démon probudil a úplně ji ovládl: obočí jí vystřelilo vzhůru stejně jako jemu, oči pod těžkými víčky měla vypoulené, jeden koutek úst nebezpečně pozvednutý. V takových chvílích jen Bůh a Robert Browning věděli, co od ní čekat.

„Ale no tak, Jano Luiso,“ ohradila se tetička. „Edgar je přece můj a Atikův bratranec.“

„V tomhle věku už na tom pramálo záleží, tetičko.“

„Jak to vůbec vypadá u vás ve velkoměstě?“ skočil jí otec bleskově do řeči.

„Já bych se teď hlavně ráda dozvěděla něco víc o tomhle velkoměstě. Nikdy mi nenapíšete žádné drby, takže je teď na tobě, tetičko, abys mi v patnácti minutách převyprávěla veškeré události, ke kterým tu za uplynulý rok došlo.“

Jana Luisa poplácala Henryho po paži, spíš proto, aby mu zabránila pustit se do pracovní rozpravy s Atikem, on si to ovšem vyložil jako známku náklonnosti, kterou s radostí opětoval.

„Hm –“ zamyslela se Alexandra, „o Merriweatherových jsi jistě slyšela, vid'š? Taková tragédie.“

„Co se stalo?“

„Žijí odloučeně.“

„Cože?“ vyhrkla Jana Luisa s upřímným údivem. „Chceš říct, že se rozešli?“

„Ano,“ přisvědčila teta.

„Merriweatherovi?“ obrátila se dívka na otce. „Jak dlouho byli svoji?“

Atikus se s očima upřenýma ke stropu zabral do vzpomínek. Vždycky si potrpěl na přesnost.

„Dvaatřicet let,“ odpověděl nakonec. „Byl jsem jim na svatbě.“

„Prvně jsme si všimli, že se něco děje, když přišli do kostela a usadili se každý na opačném konci...“ vysvětlovala Alexandra.

„A kolik neděl se pak po sobě ošklivé koukali...“ doplnil Henry.

„Než jsme se nadáli, měl jsem je v kanceláři, kde mě prosili, abych jim zařídil rozvod,“ uzavřel Atikus vyprávění.

„A udělals to?“ přelétla k němu Jana Luisa pohledem.

„Jistě.“

„Jaký uvedli důvod?“

„Cizoložství.“

Jana Luisa ohromeně potřásla hlavou. Ach, bože, pomyslela si, tady snad musí být něco ve vodě, nebo já už nevím –

Její úvahy přetál Alexandřin hlas. „Tos jela vlakem *takhle*?“

Zaskočené dívky chvilku trvalo, než jí došlo, jak to teta myslí.

„Aha – no ano,“ přikývla. „Ale počkej, tetičko. Z New Yorku jsem odjížděla pěkně v punčochách, rukavičkách a řádně obutá. Do tohohle jsem se převlékla, jen co jsme projeli Atlantou.“

Teta si odfrkla. „Pevně doufám, že tentokrát se vynasnažíš oblékat se doma lépe. Jinak lidé snadno podlehnou mylnému zdání, víš. Budou si myslet, že na sebe, ehm, nedbáš.“

Janě Luise se zhoupl žaludek. Stoletá válka se plynule přelila do dvacátého šestého roku, aniž by jevila známky čehokoliv slibnějšího než jen občasných údobí neklidného průměří.

„Tetičko. Přijela jsem dva týdny jen sedět, nic víc. Pochybuju, že za tu dobu vůbec vystrčím paty z domu. Namáhám si hlavu, jak je rok dlouhý –“

Vstala a přešla ke krbu, zamžourala na krbovou římsu a obrátila se. „Jestli místní nepodlehnu jednomu zdání, dojdou k jinému. A rozhodně nejsou zvyklí vídat mě celou nastrojenou. Podívej,“ dodala trpělivým tónem, „kdybych na ně *takhle* zničehonic vybafla bůhvíjak vyšňořená,